

Ugunsbrīnums

Svečturi nerodas katru dienu. Tie veidojas lēnām — no idejas, skices, no māla pikas. Vispirms uz papīra zīmējas doma. Kāds varētu izskatīties sveču turētājs, ja tas līdzinātos, teiksim, saules ripulim, kurā kvēlais siltums izplēn mazā liesmiņā? Kā svečturi plīvotu liesmiņa, kas vēstītu par putna vai taureņa spārna vēdām?

Tautas lietišķās mākslas studijas "Rēzeknes apriņķa pūdnīki" keramiķe ANITA BERNĀNE, darinot svečturus, meklē atbildes uz šiem jautājumiem. Risinājums nenāk viegli.

— Man patīk taisīt lielos podus — tos nevar gatavot no tīra, plastiska māla, kas žūstot raujas, — atzīst Anita. — Ar svečturiem ir vēl sarežģītāk — otra tik kaprīza darinājuma keramikā nav. Svečturis ir salikts veidojums, tas nav kā vienkārša bļoda, ko var uzreiz uzvirpot. Lai svečturis turētos kopā, ir jāpārdomā tā forma, proporcijas, attiecības. Vispirms to skicēju uz papīra. Iedomājos putna spārnu vai taureni, kādu dabas veidojumu. Tad mēģinu to zīmēt svečtura formā, pēc tam gudroju, kas no tā varētu iznākt, un veidoju.

Ik dienu Anita svečturus negatavo. Šim darbiņam jāsaņem. Pieņāk brīdis, kad rokas pēc tā niez, ka citādi nevar. Anita ķeras klāt māla pikai un veido to pēc sava prāta. Tikai

gatavam darinājumam iztēlē piešķir krāsu. Ja izdodas, kā iecerēts, ir gandarījums. Bet gadās arī tā, ka darbs nekādi nedodas rokās, pabeigts saplīst. Kad, atverot cepļa krāsns durvis, redzams — viss darinājums sabiris drumstalās, Anita svečturiem atmet ar roku — nē, nu gan vairs negribu! Bet paiet kāds laiks un viņa atkal saņemas lielajiem darbiem. Tie vairāk iet pie sirds.

— Lai uztaisītu šādu zvaniņu, — Anita rāda mazu Ziemassvētku nieciņu, — paiet visa diena. Pa to laiku var uztaisīt vienu kārtīgu svečturi, un tas būs redzams darbs.

Katrs no Anitas svečturiem ir citāds. Vienuviet salikti, svecēm, spīguļojošām liesmiņām piepildīti, tie raisa gaismu un iedomu tēlus. Smagnējos grīdas svečturos sveces liesmiņa trīsuļo vāri, bet zilajā ritenī tā pieņemas spēkā. Zilo skaistuli Anita pēc pasūtījuma darinājusi Rēzeknes dzimtsarakstu nodaļas jaunlaulāto istabai un pieskaņojusi tās interjeram. Svečturis iznāca tik burvīgs, ka "sāka ceļot" pa izstādēm, kā Anita saka, pieauga sirdij. Anitas privātkolekcijā ir vairāki

svečturi, kuriem saules rats ir dažādos līmeņos. Ir svečturis kā spārns. Māksliniece rāda apaļo jumtiņa svečturi, kas atgādina zaļas eglītes. Viņa teic, ka tādus darinot vien Latgalē. Savulaik Anita aizrāvās ar melno mālu, kādu iegūst, ar oglekli slāpējot cepļa kurtuvi. No melnā māla keramiķe izveidojusi pat veselu kolekciju. Anitai patīk māla raupjums un krāsa, viņai tas šķiet interesantāks nekā glazūra, kas nosedz materiāla dabiskumu. Tā izskatās skaisti ikdienā lietojamajām krūzēm, bļodiņām. Toties svečturiem, Anitasprāt, būtiskākā ir forma, ko glazūra dažkārt traucē uztvert, pilnīgāk to atklāj neglazēts māls.

Katrs no Anitas Bernānes svečturiem veidots citādāks. Keramiķe nav skaitījusi, cik daudz to ir viņas "kontā". Apmēram simts — tā Anita lēš. Skaistākie, lielākie ir viņas privātkolekcijā, pārējie aizgājuši tautās pat uz tālo Ameriku.

LĪGA STĪVERE
A. Jermaka foto